

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Skutečné sídlo a jeho význam v českém právním řádu

Sídlo je jedním z pojmových znaků právnické osoby, je jednou z mála povinných náležitostí, jež musí obsahovat zakladatelské právní jednání, jímž je právnická osoba ustavena.[1] Z teoretického pohledu přitom můžeme vnímat dva základní přístupy k chápání sídla právnické osoby – první upřednostňuje sídlo skutečné (materiální), druhý sídlo zapsané (formální).[2]

Ačkoliv se zákonodárce novelou občanského zákoníku v roce 2009 definitivně přiklonil k pojetí formálnímu (tohoto pojetí se přitom přidržel i při tvorbě občanského zákoníku z roku 2012), napříč právním řádem stále nacházíme instituty, jež, z rozličných důvodů, pracují se sídlem právnické osoby v pojetí materiálním (zákonodárce přitom pro tento účel užívá pojmu skutečné sídlo).

Výskyt tohoto pojmu v českém právním řádu, shodně jako jeho význam a aplikace v praxi, přitom trpí značnou neunifikovaností. Smyslem tohoto příspěvku tak je objasnit význam tohoto pojmu, shodně jako jeho účel v několika základních případech, kdy zákonodárce tohoto pojmu využívá a kdy se jeho použití zdá být vhodnější, než využití sídla zapsaného. Pro tyto účely je příspěvek rozdělen na 4 části, vždy podle právního předpisu, v němž je tohoto pojmu užito – první část se věnuje občanskému zákoníku a jeho úpravě, druhá správě daní, třetí zaměstnávání cizinců a čtvrtá ve stručnosti zmiňuje další případy využívání pojmu skutečné sídlo.

Skutečné sídlo v občanském zákoníku

Ačkoliv, jak bylo zmíněno i výše, se koncepce sídla právnické osoby v občanském zákoníku novelizací § 19c starého občanského zákoníku v roce 2009 definitivně odklonila od pojetí v materiálním smyslu a umožnila společně zapsat do obchodního rejstříku libovolnou adresu bez ohledu na to, kde společnost vykonává svou činnost, či odkud je řízena (samozřejmě při zachování dalších požadavků na zapisovanou adresu, jako je například doložení právního titulu k užívání prostor), v zájmu ochrany třetích osob zůstala zachována možnost dovolat se skutečného sídla společnosti, přičemž však zároveň tomu, kdo se dovolá sídla zapsaného ve veřejném rejstříku, nemůže právnická osoba namítat, že má skutečné sídlo v jiném místě.[3]

V podstatě totožného pojetí se přidržel zákonodárce i v případě nového občanského zákoníku, konkrétně v ust. § 136, upravující zapsané sídlo, a § 137, zajišťující výše zmíněnou ochranu třetích osob. Důvodová zpráva přitom přiklon k formálnímu pojetí sídla zdůvodňuje zejména potřebou jednotné úpravy pro právnické osoby podnikatelského i nepodnikatelského zaměření.[4] Ani text zákona, ani důvodová zpráva však pojem skutečného sídla nikterak nedefinují. Možnou definici skutečného sídla však nabízí například komentářová literatura: „*místo, kde se nachází těžiště činnosti právnické osoby, resp. místo (adresa), odkud je právnická osoba řízena, tedy především místo (adresa), kde zasedají a působí členové statutárního orgánu právnické osoby, případně místo (adresa), kde je umístěn hlavní závod této právnické osoby*“[5] – můžeme vnímat, že ani taková definice není definicí zcela uspokojivou, když nabízí několik různých hledisek, podle nichž by mohlo být v tomtéž případě za skutečné sídlo považováno i několik odlišných adres. Do ještě větších výkladových problémů nás může dovést i potenciální existence přeshraničního prvku v těchto

vztazích.[6]

Úprava skutečného sídla v ust. § 137 tak bude mít význam zejména ve vztahu k doručování právnickým osobám, když právě toto ustanovení zajišťuje možnost doručení právnické osobě i na jinou adresu, než je ta zapsaná ve veřejném rejstříku, tedy na adresu skutečného sídla, a to se shodnými účinky.

Skutečné sídlo ve vztahu ke správě daně z přidané hodnoty

Pojem skutečné sídlo hraje klíčovou roli také při správě daně z přidané hodnoty. Od roku 2015 mají nově registrované daňové subjekty při registraci k DPH povinnost uvádět mimo sídla zapsaného i sídlo skutečné (liší-li se).[7] Subjekty, jež se přihlásily k dani před tímto datem přitom mají povinnost dodatečně tento údaj doplnit. Zákon o DPH sám definuje skutečné sídlo jako: „*sídlem u osoby povinné k dani adresa místa jejího vedení, kterým se rozumí místo, kde jsou přijímána zásadní rozhodnutí týkající se řízení osoby povinné k dani, popřípadě místo, kde se schází její vedení; nemá-li fyzická osoba místo svého vedení, rozumí se sídlem u této osoby místo jejího pobytu*“.[8]

Nedodržení povinnosti uvedení skutečného sídla může být stíženo poměrně citelnými sankcemi. Správce daně je oprávněn uložit daňovému subjektu pokutu za porušení povinnosti při správě daní, a to až do výše 500.000 Kč. Subjekt, který je plátcem DPH, může být označen za nespolehlivého plátce[9] a v krajním případě může dojít dokonce i ke zrušení jeho registrace k DPH.[10]

Požadavek zjišťovat při registraci k dani i skutečné sídlo vyplývá mimo jiné z práva EU, když evropské instituce k sídlu daňového subjektu uvádí: „*Pouhá existence poštovní adresy nemůže být postačující pro sídlo ekonomické činnosti osoby povinné k dani.*“.[11] Dá se tak usuzovat, že taková povinnost tedy vychází zejména z potřeby usnadnit správci daně (finančnímu úřadu) výkon jeho činnosti – tedy umožnit přímý styk správce daně s daňovým subjektem, například pro případ nutnosti daňových kontrol.

Naopak daňový řád upřednostňuje (zejména jako kritérium pro určení místní příslušnosti správce daně) formální pojetí sídla a vychází tak ze sídla zapsaného.[12] To se zdálo být v praxi nevyhovující, zejména s ohledem na tendenční přemísťování formálního sídla některých subjektů do větších měst, aby tak snížily pravděpodobnost daňové kontroly (s ohledem na přetížení finančních úřadů ve větších městech). I na tuto praxi nicméně zákonodárce reagoval, když v rámci usnadnění boje s daňovými úniky usnadnil správci daně možnost delegace místní příslušnosti na správce daně v místě skutečného sídla daňového subjektu, a to zejména vypuštěním možnosti odvolat se proti rozhodnutí o delegaci místní příslušnosti.[13]

Skutečné sídlo v případě výběru daně z přidané hodnoty má tak za cíl zejména usnadnit přímý styk správce daně a daňového subjektu, shodně jako ulevit přetíženosti finančních úřadů v místech, kde má zapsané sídlo velké množství společností, ačkoliv zde nevykonávají žádnou činnost a napomoci tak správci daně efektivněji bojovat s daňovými úniky.

Skutečné sídlo ve vztahu k zaměstnávání cizinců

Další oblastí, v níže je skutečné sídlo relevantní, je zaměstnávání cizinců. Zákon o pobytu cizinců na území České republiky obsahuje vlastní definici skutečného sídla, nicméně obdobou definici podle zákona o DPH: „*za skutečné sídlo se považuje sídlo, kde jsou přijímána zásadní rozhodnutí týkající se obchodního vedení zaměstnavatele, popřípadě místo, kde se schází vedení zaměstnavatele*“.[14]. Zákon využívá pojmu skutečného sídla ve vztahu k definici nespolehlivého zaměstnavatele, když za nespolehlivého zaměstnavatele automaticky považuje každého zaměstnavatele, jehož sídlo uvedené ve veřejných rejstřících neodpovídá skutečnému sídlu.[15] Deklarovaným účelem této právní úpravy

měla být snaha zabránit skrytému agenturnímu zaměstnávání. Nicméně typicky v případě zaměstnavatelů se zahraničním vedením, působících navíc v oblastech nevyžadujících fyzickou přítomnost zaměstnanců, znamená tento požadavek spíše nedůvodnou komplikace, jež zcela míjí svůj účel.

Zjištění o absenci skutečného sídla zaměstnavatele na zapsané adrese v řízení o vydání či prodloužení zaměstnanecké karty má totiž zásadní negativní dopady, když status zaměstnavatele jako nespolehlivého ve smyslu ust. § 178f zákona o pobytu cizinců je důvodem pro zamítnutí příslušné žádosti.[16] Účastníkem takového řízení je přítom pouze zaměstnanec, nikoli zaměstnavatel, a tuto skutečnost tak sám nijak nemůže ovlivnit.

Další případy využití institutu skutečného sídla

Další případy využití institutu skutečného sídla nalezneme převážně v předpisech regulujících finanční a obdobné instituce, u nichž je z mnoha důvodů vyžadována větší míra transparentnosti.

Například žadatelé o povolení (k činnosti platební instituce, činnosti poskytovatele platebních služeb, či dalším činnostem) podle zákona o platebním styku tak musí vždy mít skutečné i zapsané sídlo v České republice (případně v některých případech v jiném státě, vždy však oboje ve shodném).

Obdobným případem je pak zákon o bankách, který umožňuje udělení licence zahraničním bankám hodlajícím působit na českém trhu jen za podmínky, že mají zapsané sídlo ve stejném státě, jako sídlo skutečné.

Závěr

Ačkoliv český právní řád vychází v obecné rovině z pojetí sídla ve formálním smyslu, v některých případech se zákonodárce účelově přiklonil k materiálnímu pojetí. Těchto případů je potřeba si být vědom.

Jaroslav Kopřiva

Erika Novotná

GLATZOVA & Co.

[GLATZOVA & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440
e-mail: office@glatzova.com

[1] § 123 odst. 1, zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník

[2] LASÁK, Jan. § 136 [Sídlo]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2.

vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 527, marg. č. 12.

[3] Vizte např. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. prosince 2013, sp. zn. 29 Cdo 1953/2013

[4] K § 136 až 143: Důvodová zpráva k zákonu č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz

[5] LASÁK, Jan. § 136 [Sídlo]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 527, marg. č. 12.

[6] Tamtéž.

[7] § 2, vyhláška č. [457/2020](#) Sb., o formulářových podáních pro daň z přidané hodnoty

[8] § 4 odst. 1, písm. i), zákon č. [235/2004](#) Sb., o dani z přidané hodnoty

[9] § 106a, zákon č. [235/2004](#) Sb., o dani z přidané hodnoty

[10] § 106 odst. 2, zákon č. [235/2004](#) Sb., o dani z přidané hodnoty

[11] Prováděcí nařízení Rady (EU) č. 282/2011 ze dne 15. března 2011

[12] § 13, zákon č. [280/2009](#) Sb., daňový řád

[13] Tisková zpráva Legislativní rady vlády ze dne 17. 12. 2015, dostupná na:
<https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/tiskove-zpravy/legislativni-rada-vlady-schvalila-navrh-zakona-s-opatrenimi-proti-danovym-unikum-a-navrh-zakona-celni-rad-138299/>

[14] § 178f odst. 1, písm. f), zákon č. [326/1999](#) Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

[15] Tamtéž.

[16] § 44a odst. 11 a § 46 odst. 6 písm. d), zákon č. [326/1999](#) Sb., o pobytu cizinců na území České republiky.

Další články:

- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)